

DE DUIVEL EN DE MAAGD

De titel van deze column is gepikt van een bijna vergeten roman uit 1955 van Hubert Lampo. Het boek is gebaseerd op het Middeleeuwse leven van Gilles de Rais, kompaan van Jeanne d'Arc en geplaatst in een historische context. Veel van Lampo's werk wordt getypeerd als magisch realistisch. Datzelfde gevoel geeft het oeuvre van Ton van Reen, een Limburgse schrijver die ik recent weer heb gelezen. Zijn realistisch-historische beschrijvingen van de veertiger en vijftiger jaren uit de vorige

FOTO: A. LENDERS

blemen opgenomen in de toch al niet kinderarme gezinnen. Kinderen waren, net als nu nog in veel ontwikkelingslanden, een levensverzekering. De kerk preekte doem, gaf vergiffenis en bedekte daarna alles met de mantel der liefde. Spelregels werden ruim geïnterpreteerd, sommige Limburgers hebben daar nu nog last van. Aan de verheven maagdelijkheid kwam overigens vrij abrupt een einde door de culturele revolutie in de jaren zestig. De flowerpower-generatie bevrijdde de seks uit het duivelse

eeuw zijn niet alleen een waar feest van herkenning, maar hebben voor mij inmiddels ook iets betoverends gekregen. In Panningen, op het Noord-Limburgse platteland ten westen van de Maas met zijn arme zandgronden en peelgebieden, heb ik evenals van Reen een groot deel van mijn jeugd doorgebracht. Onze beide vaders waren ordehandhavers, in die tijd Wachtmeesters der Rijkspolitie, die de lokale bevolking van haver tot gort kenden. Zij probeerden met tact en gezag de uitvoering van de Nederlandse wetten te bewaken. De werkelijke macht lag echter niet in Den Haag, maar bij de clerus en de boerenvoormannen die de samenleving regelden en reguleerden. Samen met de burgemeester, het schoolhoofd, de huisarts en de notaris bepaalden zij het dorpsleven. Zij immers wisten wel wat goed was voor de bevolking en zorgden ervoor, ik citeer Van Reen, dat de duivel voortdurend op de grootste hoop bleef schijten. Het merendeel van de bevolking was straatarm, maar werd met cliëntisme tevreden gehouden. Keuterboertjes met hun knechten, turfstekers, maar ook veel kleine middenstanders leefden op de rand van het bestaansminimum en zochten hun heil steeds meer in het ongezone ondergrondse leven van de Zuid-Limburgse mijnen.

De strikte samenlevingsregels werden bepaald door de Katholieke kerk en op zondag uitgedragen tijdens de preek. Hemel, hel en vagevuur bepaalden het toekomstbeeld. Bijna niemand kon aan die doctrinaire invloed ontsnappen. Toch waren er uitzonderingen. Het dogma maagdelijkheid bijvoorbeeld, stond hoog op de katholieke agenda. Dat had overigens vooral te maken met de vele Mariavereringen en de daaruit voortkomende secundaire heiligen die stevast maagd waren gebleven. Maar met maagdelijkheid had de plattelandster niet zoveel. Vruchtbaarheid was een groter issue. En net zoals in de Middeleeuwen was het niet echt verkeerd als eerst werd aangetoond dat een meisje vruchtbaar was voordat je er mee ging trouwen. Onechtelijke kinderen werden dan ook vaak zonder pro-

gareel, het toenemend gebruik van de anticonceptiepil deed de rest. Tegenwoordig zijn duurzame maagden uitzonderingen. Dat betekent overigens niet dat de vruchtbaarheid weer hoogtij viert; daarvoor lijkt een nieuw maatschappelijk taboe verantwoordelijk.

Het geboortecijfer neemt al vele jaren af. De zorgverzekering van onze kinderen hebben we niet meer nodig door het uitgebreide stelsel van sociale voorzieningen. Vrouwen vinden het combineren van werk met kinderopvang vaak nog een moeilijke keuze. Na hun opleiding kiezen velen voor een maatschappelijke carrière of koesteren hun zelfstandigheid. Het perspectief van gebonden kinderopvang versus vrijheid valt al snel in het voordeel van het laatste uit. Maar ledigheid is des duivels oorkussen. Een uitgestelde kinderwens leidt vaak tot ontregeling van het biologisch voortplantingsmechanisme.

In schril contrast daarmee staat de toenemende schoonheidswens. Bij tieners nog op te vatten als puberaal gedrag, bij de twintigers doorontwikkeld tot seksuele aantrekkingskracht voor het vinden van een viriele partner, maar daarna volledig overbodig. Vruchtbaarheid heeft niets met schoonheid van doen, net zoals maagdelijkheid geen garantie is voor goed partnerschap.

Fruitlevies hebben de mens veel natuurwetenschappelijk inzicht gebracht. Bijna alle biologische kennis over onszelf hebben we van dit onooglijke diertje afgekeken. Bionieuws van juli 2015 meldt dat vrouwelijke *Drosophila*'s met gunstige eigenschappen, die vaak niet kunnen doorgeven aan toekomstige generaties. Omdat mooie vrouwtjes seksueel aantrekkelijk zijn voor paargrage mannetjes, moeten ze veel werk verzetten in het afschudden van hun belagers en kunnen ze te weinig tijd besteden aan het afzetten van hun eieren. Een nieuw toekomstbeeld?

A. Lenders